

CONFESSION AND TRAUMA. THE POETRY OF CONSTANȚA BUZEA

Prof. Ph D Iulian BOLDEA
UMFST „G.E. Palade” din Târgu Mureș

Abstract: Constanța Buzea is one of the representative voices of sixties poetry. The first volumes of poems are characterized by delicacy and sensitivity, balance, confession and melancholy, joy of eros and domestic calm. The later poems are dedicated to a rediscovery of the self, cultivating the wound, the frustration, the suffering of an outraged, vulnerable being, for whom resignation is the legitimate sign of accepting a condition of ephemerality and fragility, devoid of religious accents. A discreet presence in the landscape of contemporary Romanian literature, Constanța Buzea is a poet who has yet to be read, known and commented on its true value. Her lyrics, with melancholy and serious vibrations, are characterized by the need to assume by confession of one's own condition, tragic and resigned, proud and humble.

Keyword: poetry, trauma, melancholy, confession, sensitivity.

Constanța Buzea este una dintre vocile importante ale poeziei șazeciste. Cărțile sale de poezii (*De pe pământ, La ritmul naturii, Agonice, Coline, Sala nervilor, Leac pentru îngeri, Răsad de spini, Pasteluri, Ape cu plute, Limanul orei, Poeme, Ploi de piatră, Umbră pentru cer, Planta memorie, Pietre sălbatice, Ultima Thule, Pelerinaj, Netrăitele*) reunesc notația gravă, delicatețea emoției și un desen auster al traumei. Primele volume de poeme se detașează, cum remarcă Ion Pop, prin „sensibilitate delicată, tandrețe a apropierei de lucruri, bucurie a împlinirii erotice exprimată într-un discurs echilibrat-confesiv, visător-melancolic, cu un calm «domestic» de stăpână a micului spațiu conjugal”. Versurile se resimt, însă și de prezența contemplației senzualiste, trasată în imagini cu restrânse, sau de inserția tonalităților „solemn-muzicale, grav-melifluente” (Nicolae Manolescu). Poemele mai târzii stau sub semnul interiorizării, cultivând frustrări, angoase, semne ale suferinței ființei ultragiante și vulnerabile, care își acceptă cu resemnare condiția efemerului și a fragilității, în reverii elegiace nelipsite de suavitate. Nicolae Manolescu subliniază, în *Istoria critică a literaturii române*, trăsăturile caracteristice ale poeziei Constanței Buzea, între care se remarcă vulnerabilitatea, gravitatea, dar și ținuta gnomică, retransnarea în interioritate, dar și minimalismul expresiei: „Aerul dickinsonian este evident. Expresia poetică se concentrează în purul gnomism. /.../ Figura potrivită acestor poezii este epura. Nimic de prisos. Conturul unor insule de piatră ocolite de albastrul mării și scăldate în soare. Atitudinea nu e peste tot aceeași, dar surprinde calmul câte unui pastel (care nu mai e amoroș), aproape pillatian, în care impresiile par sculptate în cuvinte. /.../ Chiar dacă teama, regretul ori durerea sunt rostite cu gura închisă - poeme cu gura închisă - ele nu rămân neobservate. Rănilor nu s-au închis, nici armele n-au fost îngropate. Seninătatea e departe. Dar poeta preferă să rămână fidelă felului ei ocolit și răbdător de a privi lucrurile. Poezia ei se hrănește din mister și ambiguitate așa cum se hrănește cariul din lemn. Încet încet devine perceptibil

fondul sufletesc adânc din aceste poezii, care este unul religios, un fel de mistică față de un Dumnezeu precis, un naturism subtil și integrator, extrem de democratic cu toate ființele, mai apropiat de franciscanismul dulce, suav și blând al poetului din Assisi decât de severitatea ascetică a ortodoxiei”.

S-a observat, de asemenea, evoluția poetei de la obiectivarea viziunii, la personalizare și individualizare, existând în poemele Constanței Buzea o amprentă a timidității și a tăcerii, care se regăsește în multe dintre creațiile ei („Sunt un om timid pe viață. Iată pentru ce scriu. Acest fel de-a fi, soluția aceasta mă absolvă de riscul atât de des al minorelor schimburi orale”). Scrisul reprezintă o treaptă impersonală a sinelui, o formă de ieșire din interioritate, în versuri extatice, armonioase, cu trăiri calofile și reverii narcotice, specifice atmosferei literare șaizeciste: „plângi cu fruntea-n perna albă/ unde părul meu demult/ a crescut încet și singur/ din nesomn și din oftat/ plângi în vise/ plângi în crucea păsărilor călătoare/ plângi în zborul lor de toamnă/ scuturat în mare.” Evident, poezia se dovedește expresia unor percepții impersonale, într-un timp abrutizant, care „învește semnele”, într-un loc care „tace și rabdă”: „locul amână/ timpul sufocă/ locul învește semnele// timpul geme/ locul tace și rabdă/ timpul ia în derâdere// locul intră în ou/ timpul umbrește oval/ locul murind// dacă poți/ vorbește/ fără să te înclini” (*locul murind*). Constanța Buzea înregistrează pe pânza poemului emoțiile eului însingurat, trăiri fixate în perimetrul secunde, într-o alură melancolică: „tu cu mine vorbind/ mă ridici la cer/ din mormântul meu// acum aștept să se-ntâmple/ atunci în cutremur/ acum în polen mă zbat// atunci înmărmurită/ acum în singurătate/ atunci în singurătate”. Ambiguitatea peisajelor redă „un substrat moral” (Gheorghe Grigurcu), neputând fi ignorat indicele de nostalgie al obiectelor, faptelor și gesturilor, ale căror reprezentări se caracterizează printr-o alură simbolică și prin accente ale reprezentărilor senzoriale: „un miros de pânză curată/ de pâine necoaptă de abur/ arome de clei de cireș și de var în/ septembrie când calm/ pomul cuprins de moarte se lasă tăiat/ împânzit de furnici și plânge/ înduioșarea lui umbrind un copil/ care vine revine să rupă cu gura decorul/ zeul sevei miroase la fel” (*zeul sevei*”).

Somnul, dispariția, spleenul, idealului, visul, toate aceste teme transpun diagrame compensatorii ale aluviunilor cotidianului: „colb alb de penet/ gușă plină de vânt/ copil al cuvintelor mele/ în taină purtând aripi nemărginite/ ți-e somn și ți-e milă de ele// eu mâna mi-o trec cu degete vii/ prin coama ta dulce de sare/ ții minte mereu mireasma de vis/ a ierbii pălite de soare// acolo în munți va fi s-adormim/ țesut pat de sticlă ne cere/ cu tine petrec mesteceni-aluni/ în umbra lor verde de miere// se va fi-nvelit sfințit de polen/ păianjenul casei acum/ ții minte un cal înclină-tern gând/ spre blânda lui umbră de fum// feuda cu flori ca-n straniu căuș/ coboară spre micile stânci/ râzând mă gândesc în fântână să cad/ crezând că-am murit să mă plângi// ce joc rămușor în simplu veșmânt/ un alb fără pată sub cer/ și uite că trec lungi trenuri spre șes/ și rupt e întregul mister// și totuși va fi că poate vom bea/ la masă aproape curând/ privindu-ne-adânc cu ochii închiși/ vin dulce din câni de pământ” (*feuda cu flori*”). Constanța Buzea imprimă versurilor sale un fior nostalgic, ca o reacție la o lume alienantă și tehnicizată, transpusă în recursul la natură, la mit sau la timpul paradisiac al copilăriei: „așa cum stai întins istovit/ cu ochii închiși cu gene de cretă/ lași locul lași somnul lași toate/ aceleași

nedeslușite urme ca pasărea/ ce vine pe zăpadă// panta se-nclină sufletul tău se ridică/ și casa se umple de nori și patul/ de iarbă pajiște verde/ dumnezeiesc de frumoasă/ ea trebuie că a mai fost// și turme oprindu-se și plângând/ că nu pot bea roua/ că iarba cu buzele n-o pot reteza/ că simt un hotar un duh în singurătate/ acolo o liniște de nepătruns” (*pajiște*). Într-o astfel de ambianță, reveria e însoțită de uitare, care produce vindecarea de sine, într-un halou al narcozei ocrotitoare („dormi liniștit sub narcotic/ nu te doare nu te chinui/ vindecându-te/ lângă tine și eu mă vindec// împrejurul nostru e un halou/ rar fire de praf se depun/ ca niște stele stinse la care/ ne uităm ocrotiți - *halou*”).

Relevantă este, în aceste poeme, confruntarea dintre identitate și alteritate, jocul antinomic eu-tu, revelațiile depersonalizării ca ieșire din sine și comuniune cu celălalt, martor al sinelui, alter-ego, spectator al trăirilor exprimate în vers: „el tu arzi de viu/ mie nu mi-este dat/ înmărmuresc în revărsarea/ flăcării ce-mi spală mâinile// el tu/ la marginea marginii/ la capătul puterii contemplând/ neliniștea cu care resping/ căldură și răni// deasupra și dedesubt/ o veșnică mare de ceață/ visează să-neece ființa/ în fâșii de cenușă// mi-e sete el tu/ nesigur gândești gândul meu/ clepsidra se-ntoarce/ și parcă aștept o pedeapsă// m-apropii de rug/ cu speranța că mă va bea/ dar intru în priveliște/ ca într-un tablou plin de nori/ de fantome uscate/ de foste măceluri de apă” (*el tu*). Transpunerea trăirii în cuvânt e realizată prin împărtășire, comuniune, transmitere a unui gând fragil, ocrotitor, care lasă în urmă „orgolii și febre”, sub semnul plânsului care „începe și se sfârșește”: „cad frunze sub ochii închiși/ se șterg și se refac distanțe distruse/ îmbrățișând locul pe mine mă adun/ ocrotind magic sufletul tău se întoarce/ atât de lin// miracol această găsim a semnelor stând/ sub semnul căderii sub vâsle/ de care-ți dai seama că sunt/ numai din ritmul larg ca de moară de vânt// văzduhul golit de orgolii și febre/ se lasă uimirii odihnei/ te simt transparent ferecat în capcana/ restului lumii agitând restul lumii// într-o vraină de rai așez nervii mei/ în răcoarea cu nume a nervilor tăi/ spun plânsul începe și se sfârșește” (*semn*). Celălalt, ființa de alături, expune o perspectivă inedită, vede lucrurile altfel, cu ochi proaspăt, cu o privire ce surprinde imaginarul, „darul apei” și duhul umbrei, ca un fel de reflectare a sinelui în celălalt: „sorbit de nori în trecere/ de solzii unui pește imaginar/ ca ploaia/ tu vezi seninul altfel// trup dar din darul apei/ fânul călcând ținutul pudic/ dintre genunchii umbrei// vântul halou/ strâns împrejurul frunții/ urmează-n puls pupila/ și tu vezi adormirea altfel// ea/ ca un turn adânc de calcar/ prin care cad în fundul lumii/ norii// și ca o sămânță în țipăt/ duhul ce și-l dă umbra// tu altfel vezi cum învelește aerul// ființa focului// goana se termină aici/ dar altădată” (*goana se termină aici*).

Într-o astfel de perspectivă, identitatea și alteritatea au forma unor vase comunicante, cu priviri și gânduri care se întâlnesc și se despart, cu amintiri ce se împletesc, cu tăceri care răsună în labirintul memoriei: „mă despart/ mă întunec de tine/ prin acest plâns îngândurat// citește/ închide-mi ochii/ oglindă a mea tu// nici un cuvânt nu umple durerea/ de a te fi atins/ taina de a te fi salvat/ undeva trecut// Undeva în trecut e un țărnm/ o întindere un/ fluviu de piatră// iartă-mă de pe acum/ de sare spală-mă// nimeni nu tace nimeni nu spune/ nimeni nu poate/ nu-mi pare rău că am trecut?” (*mă întunec*). Întâlnirea cu celălalt este asemenea adâncirii în primordial, a

scufundării într-un peisaj halucinant, în care trauma și vina rezumă reflexele unor trăiri agonice, cu suișuri și căderi, ca într-o călătorie inițiată, nelipsită de probe ale resemnării de a fi: „venind pe urmele tale/ printr-o pădure din pământ/ dublând frumusețea îmi spun/ el merge cu fața la cer/ a lui este mila// venind și luând cuvintelor locul/ promite-mi oricât de târziu/ îngândurat să mă înveți/ ieșirea din timp// suire să fiu/ asemănare și rezonanță/ dublând frumusețea/ și fără odihnă hrânind/ misterioasa rănire/ și vindecarea nesigură// mie îmi spun/ printr-o pădure urmându-te”. Un superb poem, *cu ochii la cerul de ieri*, rezumă o poetică a renunțării, a abandonului în voia senzorialului și a unei contemplații ce absoarbe în sine dinamica unei realități debordante: „cu ochii la cerul de ieri/ cu gândul sorbit în seninu-i/ mă chinui mă-ntunec mă-nvinui/ lovită de câte păreri// la unicul lumii intrând/ noptatici soli-nuferi sori-nouri/ cortegii de stranii ecouri/ sori nordici narcși navigând// lipit între tâmplele luntrei/ tu intransmisibil curând/ la capătul umed al tundrei// sori negri uscând căraușii/ splendori în incinte negând/ în spulber sânt gemeni cenușii”. Între eu și lume se insinuează un germene al înstrăinării, o instanță a gândului care trasează limite între trăire și real, într-o tânguire blagiană a destrămării: „stelele-n larg cu numele lumină/ nu mai au har și muzica nu are/ nici luna destrămându-se pe mare/ străine-mi sunt și eu le sânt străină// valuri de nori nici zbor și nici plutire/ sperând un pisc de care să se bată/ și negăsindu-l poate niciodată// se trec halucinând în amăgire// țărmlul rămas de-a pururi fără mare/ reversul unui cer candid devină/ imaginar destin spre mine-nclină// văzduhul ca o peșteră de sare/ și-n deznădejdea care nu mai doare/ străin îmi e și eu îi sunt străină” (*stelele-n larg cu numele lumină*). Revelarea trecutului sub forma amintirii rezumă o suavă sinestezie în care simțurile se amestecă spontan, producând răspântii și întemeieri ale ființei, cu „lacrimi neplânse”, suflete descumpănite și intrări în spațiul umbrei: „e caldă răcoarea/ și proaspătă răscrucea/ și sufletul în trecerea sa/ descumpănit/ el crede în mâinile noastre-mpletite/ în cuvintele palorii/ în seninătatea și în sacrul lac/ al lacrimii neplânse// să treci prin apă/ și picioarele să ți se topească/ să intri în umbră/ descoperind alte umbre/ și ca într-un roi de albine sălbatică/ să te lași atacat” (*e caldă răcoarea și proaspătă răscrucea*). Catifelări senzitive au poemele ce transcriu spațiul intimității, cu obiecte și gesturi anodine, în care cotidianul trasează ritualul viețuirii într-o tectonică a senzațiilor alcătuite din detalii cu semantică aparent banală: „cu unghia aspră/ ca limba pisicii/ zgârie scrinul/ secretele cad pe covor/ capricii și pofte/ răsuflă oftează/ și-apare deodată-ntre buze/ scâncetul ca un mărgăritar” (*cu unghia aspră ca limba pisicii*). Motivul somnului, cu modulațiile sale blagiene, apare frecvent, simbolizând restaurarea integratoare a spațiului arhetipal, a miturilor primordiale, într-o încercare de regăsire a sinelui profund, înspre o „nedesăvârșită moarte”, fără memorie fără reacții: „m-am tot gândit/ m-am tot gândit degeaba/ ca sub anestezie m-am gândit/ ca sub anestezie/ în nedesăvârșită moarte/ după un fals compact de zeci de ani/ la adevărul cui m-am tot gândit/ între minciuni bizar întreținute/ crezând că n-ar fi cu puțință/ o catastrofă după catastrofă/ încă un babel îndârjit/ când împrejur potopul cântărește/ ironic poate/ poate fără păs/ precaritatea turnului/ și ce-mi rămâne în vacarm decât/ să asurzesc/ să nu mai știu nimic/ fără memorie fără reacții/ ca sub anestezie/ vedenii spaime sile mă citesc/ în

nesimțire mă răstălmăcesc/ în sărăcia după sărăcie/ în catastrofa după catastrofă/ fals după fals” (*m-am tot gândit m-am tot gândit degeaba*).

Desigur, o astfel de reprezentare a somnului ca regresivitate în adâncurile ființei nu interzice apelul la confesiunea obiectivată, la urgența trăirii, sau la exigențele adevărului care, cum spune poeta, nu poate fi amânat: „nu e de amânat un adevăr/ și nici de tăcut/ sânt alveole de lemn/ pline de seve sărate/ plutind în orbul meu dezgust/ amân și tac”. (*nu e de amânat un adevăr și nici de tăcut*). Fascinația cotidianului, deschiderea spre reprezentările lumii îi interzic poetei orice urmă de emfază, într-o oglindire acută a propriilor trăiri sau netrăiri produse sub impactul unei realități asurzitoare. Trezirea nu poate fi, astfel, decât „odihnitoare”: „Trezirea mea a fost odihnitoare. Simțeam/ cum intru în convalescență. Am înghițit/ un rest de codeină și am tușit din răspuțeri./ M-am ridicat din așternut. Am recitat un text/ fără final și l-am lăsat așa, căci avea noimă./ Apoi am reluat un text străin” (*Texte fără final*). La fel de sugestive sunt notațiile despre „netrăite”, cu gloria lor incertă și anonimă („Și îndelung netrăitele tale, cu gloria lor nicăieri,/ cu liniștea lor către nimeni. Și nimănui,/ Aliluia. Amin”). Tocmai de aceea confesiunea este devoratoare, este ontofagă, autobiografia fiind un substitut palid de existență, frustrantă imitație a trăirii din ziua de ieri: „Fiind cu mine sufletul clipelor pe care/ nu le-am trăit, gust fără foame numele lor/ nenumit. Mi s-a părut că petrec chinul celei/ ce mă născu și mă hrăni cu somnul din sânii-i./ Doamne, ascultă-mă fără deloc să Te mâinii./ Fără de umbra i-o legân în brațele mele./ Vine o apă trimisă de cine, de unde?/ Suie un înger de care degeaba mă sperii./ Nu mă îneacă și nici nu mă lasă căderii./ Mi-arată că vine un capăt blând și curat./ Zilele-mi duce către un pisc înecat./ Mi-aduce aminte de crini și de ierburi/ nepricute. Îmi face loc în groapa cu șerpi/ printre victime mute” (*Printre victime*).

Gheorghe Grigurcu remarcă, pe bună dreptate, paradoxurile acestei creații: „Ne aflăm însă pe tărâmul creației care-și are normativele proprii, setul său de valori diferite de cele ale eticii sau religiei, cu care se interferează fecund, din fericire fără a se confunda cu ele. Existența poetului implică îndeobște o mișcare uneori zbuciumată, convulsivă, alteori calmă, domptată, între contraste ireconciliabile, a căror sacrificare de dragul «bunelor sentimente» ar fi riscantă. Răul existențial prezent în creație e ca o tumoră inoperabilă, dar care nu afectează o supraviețuire sui generis. De un rău lăuntric nu e scutită nici vârsta infantilă, atunci când pruncul suferă oprămiri și e nevoit, în fragilitatea sa dezarmată, însă, vai, nu totdeauna dezarmantă, a elabora tactici ale defensivei.” Confesiunea are, pe de altă parte, și o transparență agresivă, dificil de explicat, prin care amintiri crude și insolite sunt reprezentate în versuri expresionist-agonice, cum sunt cele despre copilul care se închină în mușenie ca formă de apărare în fața agresiunii celorlalți, care își îndură condiția „plin de ghimpi pe dinăuntru”: „n-am curaj nici să respir în prezența lui, darmite/ să-l fac atent că-mi displace la el ceva. Îndur stând/ locului, cu grijă să nu-mi scârțâie scaunul,/ să nu mi se facă sete, să nu mă doară burta,/ să nu tușesc, să nu casc gura./ Și tocmai în aceste momente de teroare,/ când nu se aude nici musca, începe să-mi curgă nasul/ și mă îneacă o tuse pe care nu reușesc s-o reprim” (*Cartea poștală*).

Demn de interes este faptul că această conștiință traumatică nu conduce la insurgență, ci, mai degrabă e un factor de echilibru moral, de clarificare de sine, de exorcizare a răului. Eugen Simion relevă cu acuitate resursele poetei: „Constanța Buzea ajunge, în fond, la o poezie de sugestii mai largi în ordinea existenței, nu pe calea speculațiunii, ca alți colegi de generație, ci printr-o voință exemplară de interiorizare, de abandonare, cu un cuvânt, în lumea lacomă și acaparatoare a emoției. Iubirea, sentimentul dezolant al absenței, așteptarea încordată, deznădejdea, moartea, miracolul nașterii etc. sunt temele - mari și mici, de zi și de noapte - ale acestei poezii discrete, pe punctul totdeauna de a exploda. Din ele Constanța Buzea face niște rampe de lansare spre alte universuri mai neguroase”. Nețrăite, fapte, întâmplări și gesturi sunt compensate de partitura unei memorii fragile a ființei, clamându-și virtualitatea, ca armonie, muzică, freamăt al însoțirii îngerești, idealizate și protectoare: „Ce faci când nu citești/ și nu scrii. Te gândești/ la ce ai citit și la ce ai scris./ Și te gândești la ce ai citi/ și la ce ai vrea să scrii./ Cam acesta ar fi fondul./ cerul și sfera, spațiul tău/ de manevră și antrenament./ Foarte activ și foarte leneș/ sufletul tău în lentoare./ Neștiut, nici măcar bănuțit,/ între oglinzi, intri și ieși, ca dintre aripile îngerului/ în spațiul magic-ostil/ a propriei vieți./ Respiri și uiți să respiri/ uimită în dubla imagine/ ce se multiplică la infinit./ Intrii ca să scrii/ și ieși ca să citești./ îngerul tău păzitor/ te ține strâns, nedureros,/ de mâna cu care scrii” (*Spațiul de manevră*). În poemul *Ochii Maicii Domnului*, devoțiunea este acută, religiozitatea pune în umbră cotidianul, celebrând iluminarea și harul ca sublimare a netrăirii: „în orice loc ai sta în biserică, ea te găsește cu ochii./ Ochii Maicii Domnului cu pruncul în brațe. în stânga,/ cum intri și mergi sfiit spre altar. Neasemuit de frumoasă-n/ blândețe, te-așteaptă, te primește, te ascultă. Ochii sunt vii, vie-i icoana, străluminat locașul din Mărțișor” (*Ochii Maicii Domnului*). Vârsta copilăriei reprezintă pentru poetă nu un elogiu al inocenței, ci, mai degrabă o reprezentare a disimulării, a șireteniei ca armură împotriva singurătății, ca în poezia *Șiretenia*, unde se regăsește și o doză de materialitate provocatoare, de negativitate și cinism („Am fost un copil mai mult decât visător./ Păream că veghez somnoroasă furtunile. Un/ copil periculos plutind în inocență. Un copil/ periculos, la propriu, cu care nimeni nu putea face nimic. Dulce la vedere, dar atât de/ nefolositor cuminte, încât și cei ce mă iubeau, parcă își doreau să mă audă plângând. Un copil normal plânge. E ușor de citit și de anexat./ Plânge, colaborează, se dedă jocului. Fericit copilul care plânge! Șiretenia îl apără/ de singurătate”).

Scenografia impurității pe care o transcrie poeta aici este de fapt o ambivalență angelic/ demonic sau cotidian/ transcendentă („litera îngerească”): „Impresii notate cu mîgală, pe ascuns,/ caligrafiate excesiv, ca pentru a întârzia/ și îndulci vacarmul de fond, pentru a păcăli ochiul/ ostenit asupra unui peisaj toxic./ Ca pentru a înveli în literă îngerească realitatea/ cu practicile ei haotice”. În aceeași notă a demistificării, între terestru și celest ființa umană pare să întruchipeze un scenariu al conjuncției și comunicării empatice, așa cum netrăitele generează nostalgie a increatului și detașare de concretitudine: „Pretutindeni e cerul,/ puțini vor ajunge acolo,/ câtorva numai le va fi dat/să vadă și altceva/ decât lumea rămasă în vale,/ și valea ca o prăpastie/ în flăcări” (*Pretutindeni e cerul*). Revelatorie este poezia *Așa și nu altfel, în care miracolul abluțiunii*

este o formă de apărare împotriva forțelor demonice, într-un scenariu al purificării și o turnură apotropaică a gesticii ceremoniale care curăță, spală sau îmblânzește: „Când stă să se apuce/ de gătit pentru Sărbători,/ ea întâi primenește locul,/ curăță casa,/ îmblânzește copiii,/ nu se ceartă cu nimeni,/ se păstrează pe sine curată,/ petrece ca o soră pe lângă/ bărbatul ei căruia îi e mai greu/ să înțeleagă de ce așa/ și nu altfel./ Se spală cu apă neînchepută,/ se roagă să i se lase/ și de data aceasta/ deschise priceperea/ și puterile,/ ca să facă tot ce are/ de făcut./ Iar ce nu va izbuti singură,/ va împlini negreșit/ cu ajutorul lui/ Dumnezeu.”

La fel, poemul *Printre victime* reface legătura între îngeri și oameni, într-o atmosferă de blândețe, de moliciune și candoare: „Vine o apă trimisă de cine, de unde?/ Suie un înger de care degeaba mă sperii./ Nu mă îneacă și nici nu mă lasă căderii./ Mi-arată că vine un capăt blând și curat./ Zilele-mi ducă către un pisc înecat./ Mi-aduce aminte de crini și de ierburi/ nepricute. Îmi face loc în groapa cu șerpi/ printre victime mute.” Forța expresiei liminare de sine o găsim în *Noapte albă, transparentă mijlocire a lui aici și acolo, revelație a trecerii care se va întâmpla* „așa și nu altfel”: „Ca să-mi unesc/ plângerea cu bucuria,/ am stat noaptea în liniște,/ somnul mi l-am împins/ cât am putut/ în partea otrăvită a zilei./ Și când m-am trezit către seară,/ sufletul meu de mai înainte/ rămăsese plecat/ către sufletul/ cel dintotdeauna dorit.”

Prezență discretă în peisajul literaturii române contemporane, Constanța Buzea este o poetă ce trebuie să fie citită, cunoscută și comentată la adevărata ei valoare. Lirica ei, cu vibrații melancolice și sunuri grave, poartă pecetea nevoii inclemente de asumare prin confesiune a propriei condiții, tragice și resemnate, orgolioase și umile.

Bibliografie critică selectivă

Iulian Boldea, *Orgoliul umil al confesiunii*, în revista „Vatra”, nr. 5-6, 2021; Dan Cristea, *Un an de poezie*, Editura Cartea Românească, București, 1974; Gheorghe Grigurcu, *Relația între mic și mare*, în revista „România literară”, nr. 14, 2007; Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008; Adrian Dinu Rachieru, *Constanța Buzea – cenzura lucidității*, în revista „Limba română”, nr. 3-4, 2012.